

“हरित महाराष्ट्र समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करिता ५ लक्ष वृक्ष लागवड मोहिम राबविण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
मृद व जलसंधारण विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: संकिर्ण-२०२५/प्र.क्र.२७३/जल-१
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: ०१ जुलै, २०२५.

वाचा:

१. महसूल व वन विभाग शासन निर्णय क्र. साववि-२०१६/प्र. क्र. ८० (भाग२)/फ-११, दि. २५.०७.२०१८
२. महसूल व वन विभाग शासन निर्णय क्र. साववि-२०२५/प्र. क्र. २८/फ-११, दि. ११.०६.२०२५.

प्रस्तावना-

राष्ट्रीय वन नितीप्रमाणे एकुण भौगोलिक क्षेत्राच्या ३३ टक्के क्षेत्रावर वन आणि वृक्षाच्छादन असणे आवश्यक आहे. सद्यस्थितीत राज्यात वन आणि वृक्षाच्छादनाचे प्रमाण २१.२५ टक्के आहे. जागतिक तापमानातील वाढ, हवामान आणि ऋतूबदल याची दाहकता आणि तीव्रता कमी करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात वृक्ष लागवड हाती घेण्याचे महत्त्व वैश्विक स्तरावर मान्य झालेले आहे. राज्यात वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करिता १० कोटी वृक्ष लागवड मोहिम लोक चळवळ म्हणून राबविण्याबाबत मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी दि.०४.०६.२०२५ रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीमध्ये निर्देशित केले आहे. त्यानुषंगाने राज्यात वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करिता १० कोटी वृक्ष लागवडीच्या अनुषंगाने १० टक्के अधिक वृक्ष लागवडीचे नियोजन विचारात घेऊन मृद व जलसंधारण विभागासाठी एकूण ५ लक्ष वृक्ष लागवडीचे उद्दिष्ट महसूल व वन विभागाने निश्चित केले आहे. त्यानुषंगाने मृद व जलसंधारण विभागांतर्गत “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करिता ५ लक्ष वृक्ष लागवड मोहिम राबविण्याची बाब प्रस्तावित आहे.

शासन परिपत्रक :

राज्यात वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी मृद व जलसंधारण विभागांतर्गत “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करिता ५ लक्ष वृक्ष लागवडीचे नियोजन विचारात घेऊन प्रत्येक जिल्हानिहाय वृक्ष लागवडीचे उद्दीष्टे खालीलप्रमाणे वाटप करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	जिल्हा	वृक्ष लागवडीचे उद्दीष्ट (क्षेत्रफळनिहाय)
१	अहिल्यानगर	२७८००
२	अकोला	८८५०
३	अमरावती	१९९५०

४	छत्रपती संभाजीनगर	१६५००
५	बीड	१७४५०
६	भंडारा	६१००
७	बुलढाणा	१५८००
८	चंद्रपुर	१८६००
९	धुळे	११७५०
१०	गडचिरोली	२३५००
११	गोंदिया	८५५०
१२	हिंगोली	७४००
१३	जळगाव	१९२००
१४	जालना	१२५००
१५	कोल्हापुर	१२५००
१६	लातूर	११७००
१७	नागपुर	१६१००
१८	नांदेड	१७२००
१९	नंदुरबार	९७००
२०	नाशिक	२५४००
२१	धाराशिव	१२३५०
२२	पालघर	८७००
२३	परभणी	१०२००
२४	पुणे	२५५००
२५	रायगड	११७००
२६	रत्नागिरी	१३४००
२७	सांगली	१४०००
२८	सातारा	१७०००
२९	सिंधुदुर्ग	८५००
३०	सोलापुर	२४३००
३१	ठाणे	६९००
३२	वर्धा	१०३००
३३	वाशिम	८४००
३४	यवतमाळ	२२२००
	एकूण	५००००० वृक्ष

सदर शासन परिपत्रकान्वये वृक्ष लागवडीचे नियोजन करण्याबाबत पुढीलप्रमाणे सर्वसाधारण सूचना देण्यात येत आहेत :-

१. “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत विभागाचे उद्दिष्ट पुर्ण करण्यासाठी जिल्हा जलसंधारण अधिकारी हे जिल्ह्याचे नोडल अधिकारी राहतील.
२. ० ते ६०० हेक्टर सिंचन क्षमतेच्या योजना, गाळमुक्त धरण व गाळयुक्त शिवार व नाला खोलीकरण व रुंदीकरण, जलयुक्त शिवार अभियान २.०, प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना- पाणलोट विकास घटक २.०, जिल्हा नियोजन समिती या योजनांच्या लेखाशिर्षांतर्गत उपलब्ध निधीमधून वृक्षारोपण व संगोपनासाठी प्रत्येक जिल्ह्याने निधीची तरतूद करावी.
३. सन २०२५ या वर्षासाठी वृक्षांची लागवड करण्यासाठी अशासकीय संस्थांमार्फत रोपे उपलब्ध करून घेण्यात यावीत. सर्व जिल्ह्यांनी शासन नियमानुसार रोपे उपलब्ध करून घेऊन वृक्ष लागवडीचे उद्दिष्ट पुर्ण करावे, तसेच वृक्षारोपण करताना प्रामुख्याने त्या-त्या भागामधील भौगोलीक परिस्थिती विचारात घेऊन त्या भागात वाढ होऊ शकणाऱ्या स्थानिक प्रजातींची प्राधान्याने लागवड करावी.
४. विभागामार्फत करण्यात येणारी वृक्ष लागवड विभागाच्या अखत्यारीखाली असलेल्या जमीनीवर करण्यात यावी.
५. ० ते ६०० हेक्टर सिंचन क्षेत्राच्या योजनेवर विभागाच्या संपादित क्षेत्रावर वृक्षारोपण करावे, उदा. कालवे, योजनेसाठी संपादीत क्षेत्र इ.
 - I. गाळमुक्त धरण व गाळयुक्त शिवार या योजनेंतर्गतच्या योजनेवर पेरीफेरीत लागवड करण्यात यावी.
 - II. नाला खोलीकरण व रुंदीकरण केले आहे तेथे वृक्ष लागवड करण्यात यावी.
 - III. सदर वृक्ष लागवडीसाठी अशासकीय संस्थांची मदत घेण्यात यावी.
६. महसुल व वन विभागाच्या दि. ११.०६.२०२५ च्या शासन निर्णयात नमूद सुचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.
७. त्याचप्रमाणे वृक्षारोपण झाल्यानंतर वृक्षारोपण स्थळांची जिओ टॅगिंगसह माहिती, वृक्षांचे जिवंत राहण्याचे प्रमाण किमान दर ६ महिन्यांनी छायाचित्रांसह वन विभागाच्या प्लॅटफॉर्मवर अपलोड करण्याची कार्यवाही करावी. सदर माहितीचे प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्या कार्यालयात स्थापन झालेल्या कमांड कंट्रोल रूममार्फत संनियंत्रण केले जाईल. तसेच रोपे लागवडीची स्थळ नोंदणी/जिओ टॅगिंग इत्यादी मुलभूत माहिती अपलोड करण्याची सुविधा वन विभागाचे संकेतस्थळ www.mahaforest.gov.in वर उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

प्रस्तुत आदेश प्रशासनिक विभागांना प्रदान करण्यात आलेल्या शर्तीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२५०७०११७४१११९५२६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्र. नि. पाटील)
कार्यकारी अभियंता तथा अवर सचिव,
महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री, यांचे अप्पर मुख्य सचिव.
३. मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/ विधानसभा, विधान मंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
४. सर्व मा. संसद सदस्य, विधान मंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य.
५. सर्व मा. मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खासगी सचिव
६. मा. मंत्री, मृद व जलसंधारण यांचे खासगी सचिव
७. मा. राज्यमंत्री, मृद व जलसंधारण यांचे खासगी सचिव
८. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य.
९. सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव.
१०. सचिव (मृद व जलसंधारण) यांचे स्वीय सहाय्यक
११. महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१२. आयुक्त, मृद व जलसंधारण, जल आयुक्तालय, छ. संभाजीनगर.
१३. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र जलसंधारण महामंडळ, छ. संभाजीनगर.
१४. अप्पर आयुक्त जलसंधारण तथा मुख्य अभियंता, मृद व जलसंधारण प्रादेशिक क्षेत्र, पुणे/ नागपुर
१५. जिल्हाधिकारी, सर्व
१६. प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग, सर्व.
१७. जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग, सर्व.
१८. जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, जिल्हा परिषद (ल.पा), सर्व
१९. कार्यासन अधिकारी (जल-४), जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२०. निवडनस्ती (जल-१).